

2011-2012
Pasauliniai kovos su galvos skausmu metai

TRIGEMINO-AUTONOMINIS (KLASTERINIS) GALVOS SKAUSMAS

Šio tipo galvos skausmui visada būdingi du komponentai: stipraus, trumpalaikio, vienpusio skausmo epizodas ir lydintys autonominiai (vegetaciniai) simptomai.

Pastaruoju metu yra išskiriami šie sindromai:

- epizodinis ir lėtinis galvos skausmas;
- epizodinė ir lėtinė paroksizminė hemikranija;
- trumpalaikis vienpusis neuralgiforminis galvos skausmas su junginės paraudimu ir ašarojimu (SUNCT sindromas);

Minėti sindromai yra labai skirtingi trukme, dažnumu, priepuolių ritmiškumu, taip pat skausmo bei lydinčių vegetacinių simptomų intensyvumu.

Paplitimas

Lyginant su migrena, klasterinis galvos skausmas yra santykinai retas. Jis labiausiai būdingas vyrams, o jo dažnis bendrojoje populiacijoje ne daugiau 1 proc. Šio tipo skausmo atsiradimui svarbūs genetiniai faktoriai. Tai nustatyta tiriant identiškus dvynius, taip pat įrodyta, kad paplitimas šeimose gali siekti net 7 proc. Nustatyta, kad senstant klasterinio skausmo priepuolių mažėja.

Skausmo mechanizmas

Šio tipo skausmas žinomas jau daugiau kaip 2 amžius, tačiau patofiziologinis mechanizmas iki šiol nėra aiškus. Skausmui būdingas protarpinis pobūdis, sezoniškumas, taip pat skausmo atakų reguliarumas parodo, kad patofiziologijai reikšmingas biologinis laikrodis, taigi, ypač pogumburis ir jo funkcija. Atlikus pozitronų emisijos tomografiją, nustatyta pogumburio tam tikrų sričių aktyvacija skausmo priepuolio metu.

Simptomai

Klasterinio skausmo diagnostika išskirtinai remiasi klinika (simptomais). Naudojami Tarptautinės klasifikacijos diagnostiniai kriterijai. Esant epizodiniam skausmui, trumpalaikiai (15-180 min.) labai stipraus skausmo priepuoliai būna kiekvieną dieną ir trunka kelias savaites, po to būdingas ramybės (beskausmis) periodas. Vidutiniškai skausmo periodas trunka 6-12 savaitių, remisija 12 mėnesių ar net ilgiau. Esant lėtiniam klasteriniam skausmui, remisijos periodo praktiškai nebūna.

Diagnostiniai kriterijai:

- A) Mažiausiai 5 skausmo priepuoliai, kuriems būdingi B ir D kriterijai;
- B) Stiprus ar labai stiprus vienpusis akies, srities aplink akį arba/ir smilkinio srities skausmas, kuris negydomas trunka 15 – 180 min.
- C) Skausmas yra lydimas vieno iš šių autonominių (vegetacinių) simptomų toje pačioje pusėje: 1) akies paraudimas ar ašarojimas; 2) nosies užsikimšimas arba tekėjimas; 3) akie voko paburkimas; 4) sujaudinimas, nuovargio jausmas.
- D) Priepuolių dažnis įvairus, nuo 1 kas antrą dieną iki 8 per dieną.

Gydymas

Skirstomas į priepuolių gydymą ir profilaktinį.

Priepuolių gydymas

Gryno deguonies (O₂ 100 proc.) kvėpavimas per veido kaukę (7 – 10 l/min.) Deguonis turi būti tiekiamas 20 min., sėdimoje padėtyje. Kontraindikacijų šiam gydymui nėra. Skausmas praeina per 20 – 30 min., efektyvus iki 60 proc. ligonių. Jau daugiau kaip 50 metų vartojamas geriamas ergotaminas, tačiau jis veiksmingas, jei vartojamas pačioje priepuolio pradžioje. Rekomenduojamos purškiamos aerosolinės šio preparato formos. Triptanai, vartojami injekcijomis po oda arba kaip intranazalinis purškalas, efektyvūs iki 75 proc. ligonių (skausmas sumažėja per 20 min.) Geriamų preparatų rezorbcija paprastai esti per lėta. Šie vaistai kontraindikuotini, jei yra širdies, smegenų kraujagyslių ligos ar hipertenzija. Triptanų vartojimas profilaktiškai išlieka kontraversiškas.

Priepuolių profilaktika

Šio gydymo tikslas suretinti priepuolius bei prailginti periodą, kai skausmo nėra. Gydymas labai individualus. Pagrindinis vartojamas medikamentas yra verapamilis. Reikalingas nuolatinis EKG sekimas. Verapamilis gali būti skiriamas ilgalaikiam lėtinio klasterinio skausmo gydymui. Taip pat efektyvus litis (ličio karbonatas), nurodoma, kad efektyvumas siekia 78 proc. Vartojant ličio druskas, reikalingas nuolatinis inkstų, kepenų, skydliaukės funkcijos, elektrolitų balanso stebėjimas. Dar vienas medikamentas – metizergidas, efektyvumas įvairiais duomenimis nuo 20 iki 73 proc., tačiau negali būti vartojamas ilgiau nei 4 mėn. Efektyvūs kortikosteroidai, tačiau dėl išreikšto pašalinio poveikio gali būti vartojami kelias tik kelias dienas ar savaites iš eilės.

Šaltinis: Tarptautinė skausmo studijų asociacija, <http://www.iasp-pain.org>

